

Posudek oponenta bakalářské práce

Název práce: Kierkegaard jako spisovatel: strukturální analýza *Bázně a chvění*

Autorka práce: Marie Hlaváčková

Vedoucí práce: doc. Jakub Češka, Ph.D.

FHS UK 2014

Hodnocená bakalářská práce je literárněvědnou analýzou Kierkegaardovy *Bázně a chvění*. Jejím klíčovým zájmem je problém subjektivizace promluvy autora- vypravěče a velmi podrobně dokládá a rozebírá jednotlivé literární nástroje, které autor (Johannes de silentio / S. Kierkegaard) využívá k dosažení účinku, o nějž mu běží v první řadě: nikoliv tedy o sdělení nauky, „poučování“, vědecké obeznámení, ale o sdělení „existenční“, čili komunikaci určitého postoje, určitého subjektivního stavu. Celkově práce svůj úkol bezesporu plní.

Předně chci vyzdvihnout několik podstatných silných stránek práce:

- 1) Tento způsob přístupu ke Kierkegaardovu dílu je stále velmi řídce zastoupen. Jakkoliv se objevují literární analýzy, nejsem si vědom toho, že by některá z nich pracovala s analytickými nástroji využitými zde.
- 2) Výsledkem předvedené analýzy je docela jiný, nový, velmi inspirativní nárok na čtení Kierkegaardova díla – pozornost se posouvá k jiným výpovědním jednotkám, nežli býváme u filosofického díla zvyklí. Tato jiná vnímavost je podstatným výdobytkem práce.
- 3) Konečně práce klade důraz na jednotu formální (výrazové, jazykové, narativní) a obsahové („materiální“, motivické, atp.) stránky Kierkegaardova díla.

Připomínky:

- 1) Nejjobecněji: práce nakonec sleduje velmi obecný a v zásadě jednorozměrný úběžník „inscenace subjektivnosti“. Myslím tím tolik (a jde jistě o typickou knížecí radu), že práci chybí určitá odvážnější „materiální“ syntéza, silnější teze. Nakonec práce zůstává u doložení způsobů, jak dosahuje autor oné inscenace. O tom, že tak činí, že sám deklaruje, že cosi takového činí, inu o tom není příliš sporu.
- 2) Jakkoliv se za to do jisté míry osobně cítím být zodpovědný, práce představuje Kierkegarda poměrně definitivně a přitom si není zcela vědoma míry interpretativnosti tohoto obrazu (příklad za všechny: tvrzení, že v Kierkegaardově díle nenajdeme ucelený myšlenkový systém, je v současnosti sice majoritní představou, najdou se však i výrazní oponenti). Jde však o problém, který nemůže bakalářská práce skutečně obsáhnout.
- 3) Výběr literatury ke Kierkegaardovi je zbytečně chabý – zvláště eklektici typu Störigova prostě nemají co podstatného říci. Opět – z hlediska bakalářské práce nejde o příliš velký problém.
- 4) Práce s českým/anglickým překladem je do značné míry obhajitelná, byť naráží na své meze. Na příkladu ich/er formy v promluvě vypravěče v Předmluvě se ovšem ukazuje, že autorka věnovala pozornost i elementární kontrole v originále, neboť má pravdu, že český překlad se od původního znění odchyluje. Z druhé strany je třeba zmínit, že sami

Dánové mají za to, že Kierkegaard klade velký důraz na akustickou podobu svého díla, že toto dílo má být čteno nahlas – a pak je otázkou, jak by se takový motiv mohl stát dalším ze sledovaných autorských prostředků.

- 5) Slabší jsou občasně lapidární formulace o stavu filosofie: např. o jakém růstu subjektivity ve filosofii má být řeč na konci 19. století? Celá kontinentální moderna je chápána jako filosofie subjektivity, dokonce právě tato subjektivita v 19. století eroduje do podoby nového uvažování o člověku. Či tvrzení o estetické suchopárnosti dřívější filosofie – sám pranýřovaný Hegel vládne v *Fenomenologii ducha* jazykem, který zvládá současně pojmovou přísnost a přitom překrásnou metaforičnost. Příklady tohoto typu je ve filosofii mnoho, problémem je proto paušalizující tvrzení.
- 6) Alespoň některé ze specificky naratologických termínů, jako jsou samotné fikční světy, či autentifikace, shiftování a podobně, by v práci zasloužily krátké objasnění.
- 7) Kapitoly předcházející vlastní analýze se zdají být řazeny podle jakéhosi hermetického principu, který mi není zcela jasný.
- 8) Jaspersova profetická filosofie se netýká zdaleka jen filosofie existence, je synonymem pravé filosofie vůbec.
- 9) Do jisté míry se nedaří v práci zachytit charakteristický rys Kierkegaardova „stylu“, sice jeho neustálé cyklické řetězení a alternace totožných motivů. Nejvýrazněji takový prvek vystoupí do popředí tehdy, pokud jej sledujeme jako metatextuální, napříč Kierkegaardovým korpusem. Autor se neustále vrací k totožným motivům a vykládá je z různých stran. Takto v *Bázní a chvění* např. pochybnost vystupuje zprvu jako karteziánský apel, je zrcadlen v motivu víry, je „banální“ pochybností vs. pravou pochybností, ale stává se i právě (tak tomu alespoň rozumím) motivem odstavování od prsu, absolutní rezignace a symbolicky vrcholí v představě autora zavěšeného za kšandy pod stropem. Autor vytváří jakési motivické „shluky“, které mu umožňují cosi jako příčné vyprávění, jakýsi pokyn čtenáři, že stále mluví o tomtéž, že se vrací k starému známému motivu.
- 10) Opomenutým rozměrem Kierkegaardova literárního autorství je žánrová stránka jeho díla, zvláště vztah k romantickým formám. Vzhledem k deklarované formalistické inspiraci předkládané práce by si to zasloužilo alespoň zmínku.

Připomínky výše uvedené považuji za nutnost masky oponenta, chci však zdůraznit, že se zde jedná o mimořádně kvalitní a suverénně zvládnutou práci, jež má svá slabá místa, nikdy však sebe sama a vlastní analytickou hodnotu nediskvalifikuje.

Práci k obhajobě bezesporu **doporučuji** a navrhuji jí hodnocení (odvislé od schopnosti vypořádat některé z podstatnějších připomínek) na pomezí stupňů **výborně** a **velmi dobře**.

V Praze 9. června, dvěstěprvního roku po narození S. Kierkegaarda,

Jakub Marek, Ph.D.